

DET KONGELIGE
BARNE- OG FAMILIEDEPARTEMENT

Forskrift

Forskrift om likeverdig behandling av barnehager i forhold til offentlige tilskudd

Fastsatt ved Kronprinsreg. resolusjon av 19. mars 2004 med hjemmel i lov 5. mai 1995 nr. 19 om barnehager (barnehageloven) § 7b, jf. lov 4. juli 2003 nr. 73 om endringer i lov 5. mai 1995 nr. 19 om barnehager (barnehageloven).

FORSKRIFT OM LIKEVERDIG BEHANDLING AV BARNEHAGER I FORHOLD TIL OFFENTLIGE TILSKUDD

Fastsatt ved Kronprinsreg. resolusjon av 19. mars 2004 med hjemmel i lov 5. mai 1995 nr. 19 om barnehager (barnehageloven) § 7b, jf. lov 4. juli 2003 nr. 73 om endringer i lov 5. mai 1995 nr. 19 om barnehager (barnehageloven).

§ 1 Likeverdig behandling

Godkjente barnehager skal behandles likeverdig i forhold til offentlige tilskudd.

Med offentlige tilskudd menes tilskudd til ordinær drift av barnehager fra stat, kommune og fylkeskommune.

Med likeverdig behandling menes at alle godkjente barnehager uavhengig av eierskap skal motta offentlig finansiering etter prinsippene fastsatt i denne forskrift.

§ 2 Statlige tilskudd

Alle godkjente barnehager skal gis statlige driftstilskudd etter gjeldende satser.

§ 3 Kommunens ansvar

Det er kommunen som skal sørge for at alle godkjente barnehager i kommunen mottar offentlig tilskudd på en samlet sett likeverdig måte.

Kommunen skal dekke kostnader til ordinær drift i barnehagene som ikke dekkes av andre offentlige tilskudd og foreldrebetaling. Settes foreldrebetalingen i ikke-kommunale barnehager lavere enn foreldrebetalingen i kommunens egne barnehager, har kommunen ikke plikt til å dekke differansen.

Kommunen har ikke plikt til å gi tilskudd slik at den samlede offentlige finansieringen av barnehagen overstiger det tilsvarende barnehage eid av kommunen i gjennomsnitt mottar i offentlige tilskudd.

Kommunen har ikke plikt til å dekke kostnadsvekst som overstiger normal pris- og kostnadsvekst for kommunesektoren.

§ 4 Reduksjon av kommunalt tilskudd

Kommunen kan redusere tilskuddene fra kommunen dersom barnehagen har vesentlig lavere bemanning eller lønnskostnader per årsverk enn det som er vanlig i tilsvarende kommunale barnehage og eier av barnehagen budsjetterer med urimelig utbytte eller godtgjørelse for egen eller nærstående arbeidsinnsats i barnehagen.

Med urimelig utbytte og arbeidsgodtgjørelse menes at normal kompensasjon for arbeid og kapitalinnsats i barnehagen overstiges.

Reduksjonen i det kommunale tilskuddet skal stå i forhold til den kostnadsbesparelsen barnehagen har, jf. første ledd.

§ 5 Vilkår for kommunalt tilskudd

Kommunen kan sette rimelige og relevante vilkår knyttet til barnehagedriften for kommunalt tilskudd.

§ 6 Klage til fylkesmannen

Eier av ikke-kommunal barnehage kan påklage vedtak om kommunalt tilskudd til fylkesmannen.

§ 7 Ikraftsetting

Forskriften trer i kraft 1. mai 2004.

Merknader til forskriften om likeverdig behandling av barnehager i forhold til offentlige tilskudd

Generelt om forskriften:

Forskriften omhandler likeverdig behandling av private og offentlige barnehager i forhold til offentlige tilskudd.

Departementet har utarbeidet en egen veileder til hjelp for kommunene i håndhevingen av forskriften om likeverdig behandling; Veileder til praktiseringen av kravet om likebehandling i kommunene. Veilederen gir utfyllende forklaringer til forskriften og merknadene til forskrift.

§ 1:

Bestemmelsen definerer nærmere hvilke barnehager som omfattes av forskriften og hva likeverdig behandling gjelder.

Likeverdig behandling skal gjelde alle godkjente barnehager, uavhengig av drifts- og eierform. Dette innebærer at både ordinære barnehager og familiebarnehager, omfattes av forskriftens regler om likeverdig behandling. Barneparker defineres utenfor.

§ 1 annet ledd presiserer at likeverdig behandling gjelder den samlede offentlige finansieringen til ordinær drift i barnehager.

Statlige og fylkeskommunale midler til drift av barnehager skal trekkes inn i beregningen av den samlede offentlige finansieringen av den enkelte barnehagen.

Midler som de statlige helseforetakene bruker til drift av barnehager (sykehusbarnehager) inngår i forskriftens definisjon av offentlige tilskudd. Kommunen kan imidlertid redusere det kommunale tilskuddet tilsvarende det helseforetaket brukte på sykehusbarnehagene i 2003.

Tilskudd til ordinær drift omfatter også indirekte økonomisk støtte til drift, for eksempel når barnehagen får gratis lokaler eller lokaler med husleie betydelig under markedsleie.

Tilskudd til særskilte formål slik som tiltak for barn med funksjonshemming, tospråklig assistanse og samisk barnehagetilbud er ikke tilskudd til ordinær drift. Det statlige øremerkede investeringstilskuddet omfattes heller ikke av forskriften. Utdannings- og forskningsdepartementets tilskudd til studentsamskipnader er øremerket studentbarnehager. For å legge til rette for en særlig lav foreldrebetaling i studentbarnehager, kan disse trenge høyere offentlig støtte enn andre barnehager. Tilskuddet til studentbarnehager defineres som et særskilt tilskudd, og vil således ikke gi grunnlag for at kommunen kan redusere det kommunale tilskuddet tilsvarende.

Offentlige tilskudd kan ikke avkortes i forhold til direkte eller indirekte økonomisk støtte fra private aktører.

§ 2:

Bestemmelsen slår fast at alle godkjente barnehager skal motta ordinært statlig driftstilskudd etter gjeldende satser. Satsene gjøres kjent gjennom rundskriv fra departementet.

§ 3:

Hovedregelen for likeverdig behandling defineres som at kommunen skal sørge for kostnadsdekning i alle godkjente barnehager. Denne plikten gjelder i utgangspunktet alle kostnader til ordinær drift i barnehagen.

Kommunens plikt til å sørge for likeverdig behandling i alle godkjente barnehager i kommunen vil gjelde uansett barnas hjemkommune. Det ansees som enklest for private barnehager å forholde seg til kun en kommune. Kommunene kan seg imellom finne interkommunale løsninger på finansiering av tilbud med barn fra ulike kommuner.

Bestemmelsens annet ledd omhandler utmåling av tilskuddet. Kommunene skal dekke kostnadene til ordinær drift i barnehagene som ikke dekkes av andre offentlige tilskudd og foreldrebetaling. Jo lavere foreldrebetalingen er, desto høyere blir nettokostnadene som kommunen etter forskriften § 3 annet ledd skal dekke. Bestemmelsen annet ledd, 2. punktum, begrenser imidlertid denne plikten i forhold til foreldrebetaling, hvor det fremkommer at dersom foreldrebetalingen i ikke-kommunale barnehager settes lavere enn i kommunens egne barnehager, har kommunen ikke plikt til å dekke denne differansen. Dersom foreldrebetalingen i kommunenes egne barnehager overstiger maksimalprisen, skal kommunen likevel utmåle sitt tilskudd ut fra en forutsetning om at den ikke-kommunale barnehagen skal kunne ha en foreldrebetaling lik maksimalprisen.

Kommunens plikt til kostnadsdekning gjelder ikke ubegrenset. § 3 tredje ledd definerer en øvre grense for tilskudd. Kommunen har ikke plikt til å gi tilskudd slik at den samlede offentlige finansieringen av barnehagen overstiger det tilsvarende barnehage eid av kommunen i gjennomsnitt mottar i offentlige tilskudd.

Kommunen gis etter § 3 annet og tredje ledd en adgang til å velge mellom å utmåle tilskuddet ut fra et kostnadsdekningsprinsipp (2.ledd), eller utmåle et likt nominelt tilskuddsbeløp basert på enhetskostnader (3.ledd).

”Veileder til praktisering av kravet om likebehandling i kommunene” gir nærmere retningslinjer for hvordan kommunen kan utmåle tilskuddet til ikke-kommunale barnehager. I veilederen beskrives to framgangsmåter for utmåling av tilskudd til ikke-kommunale barnehager. Den ene framgangsmåten bygger på hovedregelen for likeverdig behandling, jf. § 3 andre ledd. Den andre framgangsmåten bygger på den øvre begrensingen i kommunens plikt til kostnadsdekning, jf. § 3 tredje ledd. Kommunen bør bare benytte en av disse framgangsmåtene for utmåling av tilskudd for alle ikke-kommunale barnehager i kommunen.

Veilederen gir også retningslinjer for hvordan endringer i aktivitetsnivå eller kostnader i løpet av året skal håndteres.

Kommunens finansieringsplikt overfor ikke-kommunale barnehager begrenses oppad til å sørge for lik offentlig finansiering som i tilsvarende kommunale barnehage. Med tilsvarende barnehage menes at kommunen ved utmåling av tilskudd kan gruppere barnehager som ut fra driftsform har like kostnadssituasjoner, slik at gjennomsnittlig samlet offentlig tilskudd til de kommunale barnehagene innenfor én slik gruppe legges til grunn ved en eventuell begrensning i tilskuddet til de ikke-kommunale barnehagene i den samme gruppen.

Det er bare vesentlige forskjeller i kostnadssituasjoner som kan legges til grunn for slik gruppering av barnehager. Et naturlig skille i denne sammenheng er mellom familiebarnehager og ordinære barnehager. Eierform, ideologiske eller pedagogiske ulikheter skal ikke legges til grunn for kommunens inndeling i grupper av tilsvarende barnehager. Antall ansatte, lønns- og arbeidsforhold skal heller ikke legges til grunn for gruppering av barnehager.

Noen få kommuner har ikke kommunale barnehager. Disse kommunene har i utgangspunktet ikke grunnlag for å beregne kostnadene i tilsvarende kommunale barnehager. Det foreslås at kommunene løser dette ved å innhente grunnlagsmaterialet fra beregning av den offentlige finansieringen i fem sammenlignbare kommuner i fylket. Et gjennomsnitt fra disse fem kommunene kan legges til grunn for å fastsette hvor mye den offentlige finansieringen maksimalt skal utgjøre for de ikke-kommunale barnehagene. Fylkesmennene vil bistå de aktuelle kommunene med å finne fram til aktuelle sammenligningskommuner og med å fremskaffe grunnlagsdokumentasjon for beregning av den offentlige finansieringen av de kommunale barnehagene i disse kommunene.

Det samme gjelder dersom kommunen ikke selv eier åpne barnehager, men det drives åpne barnehager i kommunen i regi av andre. Godkjente, åpne barnehager omfattes av forskriften om likeverdig behandling på samme måte som andre barnehager. Kommunen kan da på samme måte innhente grunnlagsmateriale fra beregning av den offentlige finansieringen i fem sammenlignbare kommuner.

I § 3 fjerde ledd begrenses kommunens plikt til likeverdig behandling til kun å dekke økte kostnader innenfor ordinær pris- og kostnadsvekst for kommunesektoren.

I 2004 betyr dette at kommunen ikke har plikt til å dekke kostnadsveksten fra 2003 til 2004 som overstiger normal pris- og kostnadsvekst for kommunesektoren. Dette medfører at historisk kostnadsnivå får betydning for hva ikke-kommunale barnehager har krav på etter forskriften.

§ 4:

§ 4 gir regler for når kommunen kan redusere sitt tilskudd beregnet etter § 3. Kommunen kan redusere sitt tilskudd dersom barnehagen har en vesentlig lavere bemanning eller lønnskostnad per årsverk sammenliknet med tilsvarende kommunale barnehage, samtidig som eier tar ut et utbytte eller en arbeidsgodtgjørelse som er urimelig. Reduksjonen skal maksimalt tilsvare den kostnadsbesparelsen barnehagen har ved å holde bemanningen eller lønnskostnadene på et lavere nivå. Kommunene må

beregne hvor mye dette utgjør ut fra gjennomsnittlige bemannings- og lønnskostnader i kommunenes egne barnehager – dvs. hvor mye dette utgjør i andel av enhetskostnaden.

Veilederen gir nærmere anvisning på skjønnet, jf. kap. 5 Avkorting av tilskuddet til ikke-kommunale barnehager.

§ 5:

Bestemmelsen fastsetter kommunenes rett til å sette rimelige og relevante vilkår knyttet til barnehagedriften for kommunalt tilskudd.

Dersom kommunen setter vilkår for kommunalt tilskudd, må det i tillegg være saklig sammenheng mellom tilskuddet som tilbys og de vilkår som stilles. Kommunen kan ikke pålegge plikter for å oppnå noe mer eller noe helt annet enn hva formålet med tilskuddet tilsier. I den grad kommunen utnytter ordningen til å skaffe seg en gjenytelse eller begrunner plikten i forhold som ikke står i noen saklig sammenheng med utøvelsen av den offentlige kompetansen, vil dette være et utslag av myndighetsmisbruk.

Kommunen kan ikke stille vilkår som går på bekostning av barnehagens verdimessige eller pedagogiske profil. Kommunen kan heller ikke pålegge private barnehager plikter som går utover det som gjelder for kommunens egne barnehager. Dersom kommunen setter vilkår må kommunen sørge for at det er rom for dette innenfor barnehagens samlede inntekter.

§ 6:

Bestemmelsen omhandler eier av ikke-kommunal barnehages rett til å påklage vedtak om kommunalt tilskudd til fylkesmannen.

Forvaltningslovens regler vil gjelde, slik at klagen først rettes til kommunen. Kommunen plikter å vurdere saken på nytt. Det vil si at kommunen må ta stilling til om den har oppfylt sin plikt etter forskrift om likeverdig behandling i forhold til offentlige tilskudd. Dersom kommunen ikke omgjør sitt vedtak, skal kommunen sende saken til fylkesmannen for endelig avgjørelse.

Fylkesmannen må ta stilling til om kommunen har oppfylt sin plikt etter forskriften. Kommunen og barnehageeier har plikt til å gi de opplysninger til fylkesmannen som er nødvendige for å behandle klagen. Fylkesmannen som klageinstans kan etter forvaltningslovens regler enten stadfeste vedtaket, oppheve og treffe nytt vedtak i saken, eller sende saken tilbake til kommunen for ny behandling. I de tilfeller der fylkesmannen opphever kommunens vedtak, vil det mest hensiktsmessige være at fylkesmannen sender saken tilbake til kommunen for ny behandling.

§ 7:

Forskriften trer i kraft 1.mai 2004.

DET KONGELIGE
BARNE- OG FAMILIEDEPARTEMENT

Forskrift

Forskrift om foreldrebetaling i barnehager

Fastsatt ved kongelig resolusjon av 23. april 2004 med hjemmel i lov 5. mai 1995 nr. 19 om barnehager (barnehageloven) §§ 15a og 4 fjerde ledd.

FORSKRIFT OM FORELDREBETALING I BARNEHAGER

Fastsatt ved kongelig resolusjon av 23. april 2004 med hjemmel i lov 5. mai 1995 nr. 19 om barnehager (barnehageloven) §§ 15a og 4 fjerde ledd. Fremmet av Barne- og familiedepartementet.

§ 1 Maksimalgrense for foreldrebetalingen

Foreldrebetaling for en plass i barnehage skal ikke settes høyere enn 2.750 kroner per måned og maksimalt 30.250 kroner per år. Betaling for kost kan komme i tillegg.

Maksimalgrensen gjelder for et heldags ordinært barnehagetilbud innenfor gjeldende lov og forskrifter. Med heldagstilbud menes avtalt ukentlig oppholdstid på 41 timer eller mer.

§ 2 Deltidstilbud

Foreldrebetaling for et deltidstilbud skal settes lavere enn foreldrebetaling for et heldagstilbud.

Med deltidstilbud menes avtalt ukentlig oppholdstid under 41 timer.

§ 3 Moderasjonsordninger

Kommunen skal sørge for at foreldre/foresatte tilbys minimum 30 % søskenmoderasjon i foreldrebetalingen for 2. barn og minimum 50 % for 3. eller flere barn. Moderasjonen skal omfatte søsken som bor fast sammen. Reduksjon i foreldrebetalingen beregnes av foreldrebetalingen begrenset oppad til maksimalgrensen etter § 1. 1.ledd i den barnehage barnet har plass. Reduksjon skal tilbys også i de tilfeller søsknene går i forskjellige barnehager innen samme kommune. Barnehageeier skal få dekket reduksjon i foreldrebetalingen knyttet til søskenmoderasjonen av det offentlige.

Kommunen kan gi lokale retningslinjer om hvordan søskenmoderasjonen skal forvaltes.

Alle kommuner skal ha ordninger som kan tilby barnefamilier med lavest betalingsevne en reduksjon i eller fritak for foreldrebetaling.

§ 4 Unntak – mulighet for å gå utover maksimalgrensen

Foreldrebetalingen kan settes høyere enn den gjeldende maksimalgrensen når:

- a) barnehagen ellers vil bli nedlagt av økonomiske årsaker eller
- b) kvaliteten på barnehagetilbudet ellers vil rammes.

For slikt unntak fra maksimalgrensen kreves det samtykke fra barnehagens foreldreråd. Barnehageeier må legge fram slik dokumentasjon at foreldrerådet kan etterprøve om vilkårene for å ta høyere foreldrebetaling er oppfylt og vurdere om det vil gi sitt samtykke.

§ 5 Klage til fylkesmannen

Vedtak om foreldrebetaling kan påklages til fylkesmannen.

§ 6 Ikraftsetting

Forskriften trer i kraft 1. mai 2004.

Merknader til forskrift om foreldrebetaling i barnehager

Generelt om forskriften:

Forskriften gir regler for fastsettelse av foreldrebetalingen i alle godkjenningspliktige virksomheter etter barnehageloven.

§1:

Bestemmelsen slår fast at maksimalprisen skal være 2.750 kroner fra 1. mai 2004. Maksimalgrensen for foreldrebetalingen skal ses i forhold til en betaling elleve måneder i året. Foreldrebetalingen kan ikke settes høyere enn 2.750 kroner per måned og maksimalt 30.250 kroner per år: $2.750 * 11 = 30.250$. En slik regulering gir barnehageeier mulighet til å velge om det skal innkreves foreldrebetaling elleve eller tolv terminer i året. Men dersom en betaling i tolv terminer skal gjelde, må barnehageeier fastsette en lavere terminbetaling enn 2.750 kroner, slik at årsbetalingen ikke overstiger 30.250 kroner. Begrensningen på 30.250 kroner regnes for ett barnehageår, det vil si fra august til august.

Bestemmelsen fastsetter at betaling for kost kan komme i tillegg. Dette medfører at barnehageeier som har en foreldrebetaling lik maksimalprisen, i tillegg kan kreve betaling for måltider servert i barnehagen. Eventuelle kostpenger skal i så fall dekke barnehagens faktiske utgifter til måltidene (selvkost), og betaling for mat skal ikke være på et slikt nivå at barnehageeier tjener på dette. Departementet viser til barnehagelovens bestemmelser om foreldremedvirkning, jf. § 1 og reglene om barnehagens foreldreråd og samarbeidsutvalg.

§ 1 annet ledd slår fast at maksimalgrensen for foreldrebetalingen skal gjelde et heldags ordinært barnehagetilbud. Et heldagstilbud er definert som et barnehagetilbud der det er avtalt en ukentlig oppholdstid for barnet på 41 timer eller mer. Det er den avtalte og ikke den faktiske oppholdstiden til barnet i barnehagen som er avgjørende for om barnets tilbud defineres som et heldagstilbud eller et deltidstilbud. At barnet benytter en kortere oppholdstid i barnehagen enn det foreldrene betaler for og som er avtalt mellom foreldrene og barnehagen, er uten betydning for definisjonen.

Et ordinært barnehagetilbud er et barnehagetilbud innenfor gjeldende lover og forskrifter. Det vil si at et tilbud som oppfyller minstekravene i barnehageloven med forskrifter vil være å regne som et ordinært barnehagetilbud. Familiebarnehager omfattes av reglene om maksimalgrense for foreldrebetaling.

Maksimalgrensen gjøres bare gjeldende på det som defineres som kjernetilbudet barnehage. Et ordinært barnehagetilbud skal legge vekt på å gi barna mulighet til å utvikle basiskompetanse gjennom lek og læring i sosialt samspill og gjennom arbeidet med de fem fagområdene som ligger til grunn for Rammeplan for barnehagen. Barna skal gis mulighet til å utvikle kunnskaper, ferdigheter og holdninger på sentrale livs områder og kunnskapsområder. En god barnehage gir barna frihet, med muligheter for selv å kunne styre sin hverdag innenfor grenser som de kan mestre i forhold til alder og utvikling.

Barnehager som ønsker å holde barnehagen åpen utover det som anses som dagtid må ha særskilt godkjenning fra kommunen, jf. barnehageloven § 18. Med nattid mener man tidsrommet mellom kl. 21.00 og kl. 06.00, jf. arbeidsmiljøloven § 42. Et barnehagetilbud som gis på nattid vil regnes som utenfor et ordinært barnehagetilbud. Barnehagetilbud som gis innenfor det som anses som dagtid vil dermed i utgangspunktet defineres som et ordinært barnehagetilbud uavhengig av åpningstid.

Helt spesielle aktiviteter etter foreldrenes ønsker, som for eksempel dansetimer, rideleksjoner eller lignende, regnes ikke som en del av et ordinært barnehagetilbud. Slike aktiviteter vil det være adgang til å ta ekstra betalt for utover maksimalgrensen for foreldrebetaling.

Dette betyr at det fortsatt er adgang til for barnehageeier, i samarbeid med foreldrene, å gi et tilbud om slike spesielle aktiviteter innenfor barnehagetiden. Samarbeidet med foreldrene kan ivaretas ved at aktivitetene framgår av årsplanen som fastsettes av samarbeidsutvalget, jf. barnehageloven §§ 2 og 4. Det kan være viktig å opprettholde slike aktiviteter i forhold til kvaliteten og mangfoldet på tilbudet.

§ 2:

Bestemmelsen slår fast at betalingen for et deltidstilbud skal være lavere enn betalingen for et heldagstilbud. Et deltidstilbud er et tilbud der den avtalte ukentlig oppholdstid er under 41 timer. Se nærmere om "den avtalte ukentlige oppholdstiden" under merknadene til § 1 ovenfor.

Barnehageeier står imidlertid fritt til å bestemme hvor mye lavere prisen for et deltidstilbud skal være.

§ 3:

§ 3 første og andre ledd

Bestemmelsen fastsetter at kommunen skal sørge for at foresatte med mer enn ett barn i barnehage i samme kommune skal gis tilbud om reduksjon i foreldrebetalingen. Dette gjelder uavhengig av om barna går i forskjellige barnehager og i barnehager med forskjellige eiere.

Foreldre/foresatte skal tilbys minimum 30 % søskenmoderasjon i foreldrebetaling for 2. barn og minimum 50 % for 3. barn eller flere barn. Reduksjon i foreldrebetalingen beregnes av foreldrebetalingen begrenset oppad til maksimalgrensen etter § 1, 1.ledd i den barnehage det aktuelle barnet har plass.

Moderasjon omfatter søsken som bor fast sammen. Barn anses for å være fast bosatt på den adressen der de til enhver tid er registrert i folkeregisteret. Dette betyr at samværsforeldre ikke kan påberope seg søskenmoderasjon for andre og tredje barn. Søsken defineres som helsøsken og halvsøsken. Stesøsken defineres utenfor.

Bestemmelsen slår fast at reduksjon i foreldrebetalingen knyttet til søskenmoderasjon skal finansieres av det offentlige.

Nærmere regler om søskenmoderasjon kan den enkelte kommune utforme lokalt. De lokale retningslinjene må utformes slik at de omfatter både de kommunale og private barnehagene i kommunen. Kommunene får gjennom plikten til å sørge for likeverdig behandling av barnehager i forhold til offentlige tilskudd, et ansvar for å sørge for å legge økonomisk til rette for at samtlige barnehager kan tilby ordninger med søskenmoderasjon.

Kommunene kan selv finne hensiktsmessige løsninger på hvordan søskenmoderasjonen skal finansieres. Kommunen kan ved utmålingen av det kommunale tilskuddet til barnehagene beregne den enkelte barnehages kostnader med søskenmoderasjon og legge dette inn i det generelle kommunale tilskuddet, jf. forskrift om likeverdig behandling av barnehager i forhold til offentlige tilskudd. Alternativt kan kommunen lage en egen finansieringsordning for søskenmoderasjon der nødvendig tilskudd utmåles og utbetales etter at hovedopptaket er avsluttet.

§ 3 tredje ledd slår fast at alle kommuner skal ha ordninger som kan tilby barnefamilier med lavest betalingsevne en reduksjon i eller fritak for foreldrebetaling.

Det er opp til den enkelte kommune å finne egnede løsninger. De fleste kommuner har i dag slike ordninger. Det vises blant annet til dagens muligheter for friplass med hjemmel i sosialtjenesteloven og barnevernloven.

Kommunene bør opprettholde eller innføre en viss form for inntektsgradert betaling. En slik ordning bør ha minimum to satser slik at de barnefamilier med lavest betalingsevne blir definert. Der kommunen tidligere har hatt ordninger for denne gruppen, bør disse ordningene opprettholdes på samme nivå som før 1. mai 2004.

§ 4:

Bestemmelsen åpner for at barnehageeier kan fastsette en høyere foreldrebetaling enn maksimalgrensen når visse nærmere angitte forhold foreligger. Dette gjelder der barnehagen ellers vil måtte nedlegges av økonomiske grunner eller der kvaliteten på barnehagetilbudet ellers vil rammes. Det kreves i disse tilfellene samtykke fra foreldrerådet. Muligheten til å gå utover maksimalgrensen gjelder både i kommunale og ikke-kommunale barnehager.

Bestemmelsen gir barnehagene en mulighet til å kunne ta en høyere foreldrebetaling i de tilfellene der innføring av maksimalprisen vil gi betydelige økonomiske vanskeligheter. De økonomiske vanskelighetene må vise seg ved at barnehagen står i fare for å måtte nedlegges eller at kvaliteten på tilbudet blir betydelig dårligere.

Barnehageeier kan ta en høyere foreldrebetaling enn maksimalprisen dersom innføring av maksimalpris vil gi barnehagedriften slike økonomiske vanskeligheter at den må nedlegges. Dette vil bero på en skjønnsmessig helhetsvurdering av barnehagedriften. Skjønnen skal bygge på en kvalifisert vurdering av barnehagedriftens økonomiske situasjon og følgen av inntektstapet ved en lavere foreldrebetaling. Det er barnehageeier som først og fremst skal gjøre en slik vurdering eller få en slik vurdering gjort.

Til bokstav a)

I de tilfellene hvor barnehagen står i fare for å bli nedlagt av ikke-økonomiske grunner, det vil si grunner som ikke relaterer seg til det inntektsbortfallet innføring av maksimalgrensen vil gi, vil barnehageeier ikke kunne fastsette en høyere foreldrebetaling enn maksimalgrensen. Videre vil ikke barnehageeier automatisk kunne sette en høyere foreldrebetaling der barnehagedriften budsjetterer med underskudd. En slik budsjettering vil gi et uriktig bilde av barnehagens økonomiske situasjon. Det vil i alle tilfeller måtte gjøres en kvalifisert vurdering av barnehagens totale økonomiske situasjon.

Til bokstav b)

Videre kan barnehageeier ta en høyere foreldrebetaling enn maksimalprisen dersom innføring av maksimalpris vil resultere i at kvaliteten på barnehagetilbudet rammes. Med dette menes at innføringen av maksimalgrense for foreldrebetalingen vil medføre et inntektsbortfall som resulterer i at barnehageeier vil måtte gjøre inngrep i virksomheten som vil senke kvaliteten på tilbudet på en ikke ubetydelig måte.

Barnehageloven stiller kvalitetskrav til barnehagedriften som skal oppfylles.

Utgangspunktet er barnehageloven § 1 om formål, hvor det framgår at barnehagen skal gi barn under opplæringspliktig alder gode utviklings- og aktivitetsmuligheter i nær forståelse og samarbeid med barnas hjem. I følge barnehageloven § 2 skal barnehagen være en pedagogisk tilrettelagt virksomhet. Rammeplanen forplikter barnehagen til å arbeide aktivt med det sosiale samspillet i hverdagslivet og i retning av de fem fagområdene. Andre kvalitetsnormer er for eksempel normen for pedagogisk bemanning og regler for barnehagens utforming. I tillegg må barnehagen forholde seg til annet regelverk som for eksempel forskrift om miljørettet helsevern i barnehager og skoler, og forskrift om sikkerhet ved lekeplassutstyr etc.

Barnehageeier skal ta utgangspunkt i lovens bestemmelser, og vurdere innføringen av maksimalgrensen for foreldrebetalingen i forhold til dette. Det vil si at barnehageeier også må vurdere om tilbudet kan innrettes på en slik måte at kvaliteten ikke rammes. Eksempler på forhold som kan gi barnehageeier mulighet til å sette høyere foreldrebetaling, kan være at man ellers må redusere åpningstiden slik at tilbudet ikke lenger samsvarer med foreldrenes behov eller reduksjon i tilbudet om matservering. Andre forhold kan være en betydelig reduksjon i bemanningen eller betydelig forringelse av lokalene ved at det ikke er midler til nødvendig utbedring av disse, eller at særlig viktige aktiviteter blir rammet. Videre kan ikke reduksjonen i foreldrebetalingen medføre at sikkerhetskrav nedfelt i lover og forskrifter ikke kan ivaretas.

Enhver svekkelse av kvaliteten gir ikke mulighet til å sette høyere foreldrebetaling. Et eksempel på dette er at barnehagen må redusere noe på innkjøp av lekeutstyr og pedagogisk materiell. Unntaksbestemmelsen om høyere foreldrebetaling enn 2.750 kroner, kommer først og fremst til anvendelse dersom bemanningen må reduseres i en slik grad at det pedagogiske tilbudet betydelig rammes. Her må det brukes skjønn. Barnehageeier må foreta en totalvurdering av tilbudet i forhold til virkningene av innføringen av maksimalgrense for foreldrebetalingen. Det må konstateres at svekkelsen er av et slikt omfang at hovedregelen om en maksimalgrense for foreldrebetalingen på 2.750 kr ikke kan anvendes.

§ 4 annet ledd fastsetter at dersom barnehageeier vil kreve en høyere foreldrebetaling enn maksimalprisen, må det foreligge samtykke fra foreldrerådet i den enkelte barnehage. Også i kommunale barnehager må foreldrerådet i den enkelte barnehage gi sitt samtykke. Barnehageeier skal legge fram slik dokumentasjon at foreldrerådet kan etterprøve om vilkårene for å ta høyere foreldrebetaling er oppfylt og vurdere om det vil gi sitt samtykke. Reglene om taushetsplikt vil ikke være til hinder for at eier kan legge fram slik dokumentasjon for foreldrerådet.

Et krav om samtykke fra foreldrerådet betyr at alle foreldre i barnehagen kan stemme ved avgjørelsen om det skal gis samtykke eller ikke. Ved avstemning i foreldrerådet gjelder alminnelig flertall, jf. forskrift om barnehagens foreldreråd § 3. Barnehageloven og forskrift om barnehagens foreldreråd åpner for at barnehageeier kan innkalle til møte i foreldrerådet i den enkelte barnehage for å behandle spørsmålet om samtykke.

Det vil være opp til foreldrerådet å bestemme hvor lang tid samtykket til foreldrebetaling utover maksimalgrensen skal gjelde for. Det vil være naturlig at et eventuelt samtykke gjøres gjeldende for minimum ett barnehageår. Foreldrerådets kompetanse er begrenset til å kunne gi sitt samtykke eller avvise forslag om betalingssatser for foreldrebetalingen som går utover maksimalgrensen, jf. forskriftens § 1 første ledd. Foreldrerådet har ikke myndighet til å avgjøre hva barnehagens inntekter skal brukes til. Imidlertid vises det til barnehageloven § 1 Formål, som sier at barnehagen skal gi et tilbud i nær forståelse og samarbeid med barnas hjem. Det vises også til reglene om barnehagens foreldreråd og samarbeidsutvalg.

§ 5:

Bestemmelsen gir brukerne av barnehagetilbudet en klagerett på vedtak om foreldrebetaling. Fylkesmannen er klageinstans.

Det er vedtak om foreldrebetaling rettet til den enkelte bruker som kan påklages. Et slikt vedtak vil enten framgå av et særskilt dokument eller av fakturaen/giroen som sendes foreldre/foresatte med barn i barnehagen for innbetaling av foreldrebetalingen.

Vedtak om foreldrebetaling kan påklages der det framgår av vedtaket at det beløpet foreldre/foresatte skal betale overstiger maksimalprisen fastsatt i forskriften, jf. forskriftens § 1. Klageretten vil også omfatte vedtak om betaling for deltidstilbud der det framgår at foreldrebetaling for et deltidstilbud ikke er satt lavere enn prisen for et heldagstilbud, jf. forskriften § 2, samt vedtak om moderasjonsordninger jf. forskriften § 3.

En eventuell klage skal sendes via barnehageeier som må vurdere vedtaket på nytt i lys av klagen. Der barnehageeier opprettholder foreldrebetalingen, sendes klagen til fylkesmannen for behandling. Reglene i forvaltningsloven skal gjelde for klagebehandlingen. Fylkesmannen skal i klageomgangen vurdere grunnlaget for vedtaket om en høyere foreldrebetaling enn maksimalprisen og om de regler som er gitt for dette i forskriften er fulgt. Videre skal klageinstansen vurdere om barnehagens vedtekter og/eller retningslinjer for fastsettelse av foreldrebetalingen for den enkelte bruker er fulgt der disse har betydning for fastsettelse av det aktuelle vedtaket som påklages.

Et vedtak om foreldrebetaling som er satt høyere enn maksimalgrensen kan påklages uavhengig av om foreldrerådet har gitt samtykke til en slik fastsettelse av foreldrebetalingen, jf. forskriften § 4 siste ledd.

§ 6:

Forskriften trer i kraft 1.mai 2004.